

Talouden tilanne ja politiikan linjaustarpeet

Vesa Vihriälä

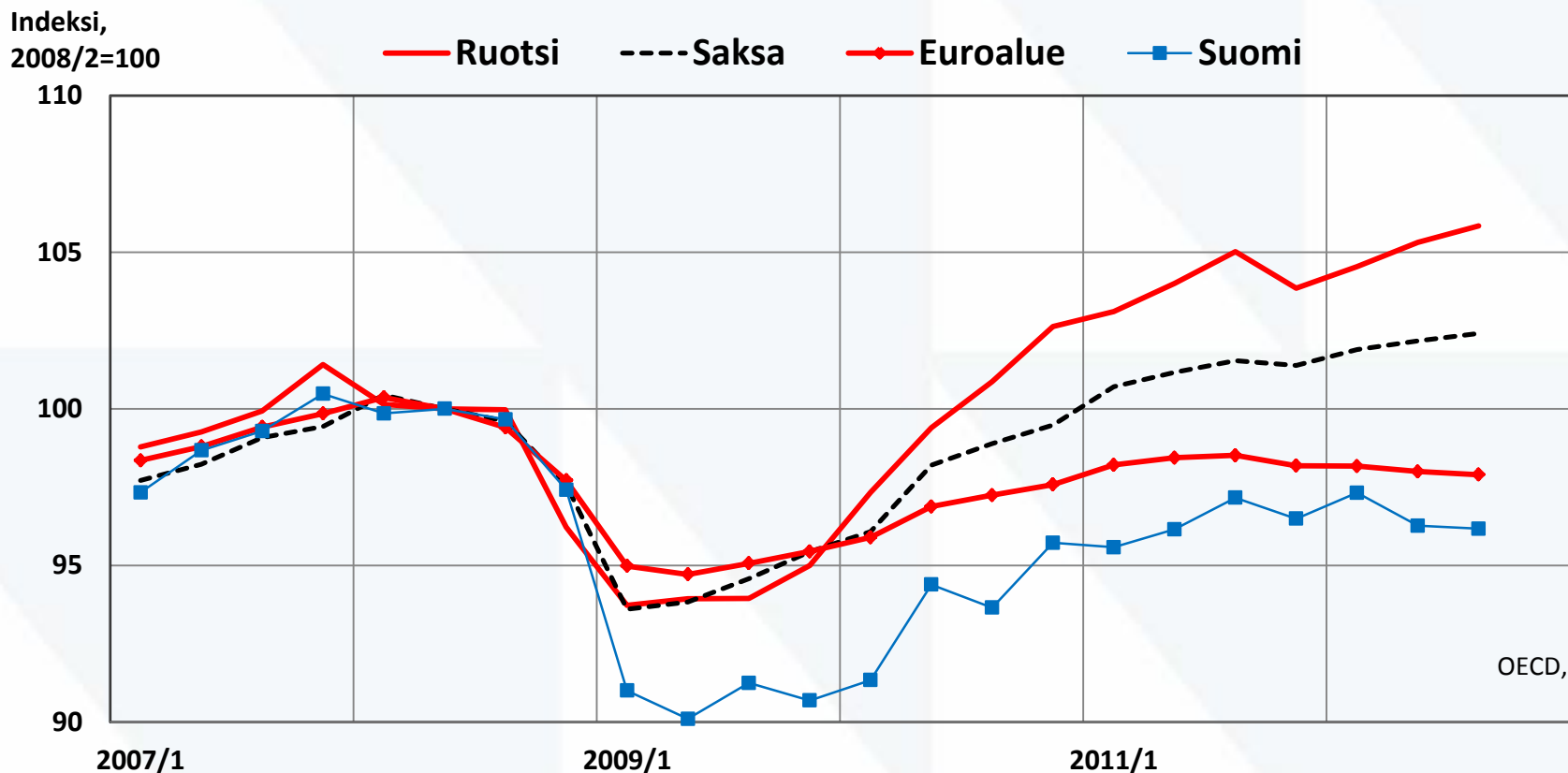
16.1. 2013

Talouden tilanne

- Toipuminen on pysähtynyt, Suomi jäänyt Ruotsin ja Saksan kelkasta
- Tuotannon matelulla kaksi dimensiota
 - Kysyntä: vienti menestynyt heikosti
 - Tarjonta: tuottavuus notkahtanut
- Suomella on kilpailukykyongelma, vaikka monet pitkän ajan kilpailukykytekijät vahvoja
- Julkisella taloudella ei akuuttia rahoitusongelmaa, mutta pitkän ajan kestävyysongelma on vakava
- Asiat eivät korjaudu itsestään

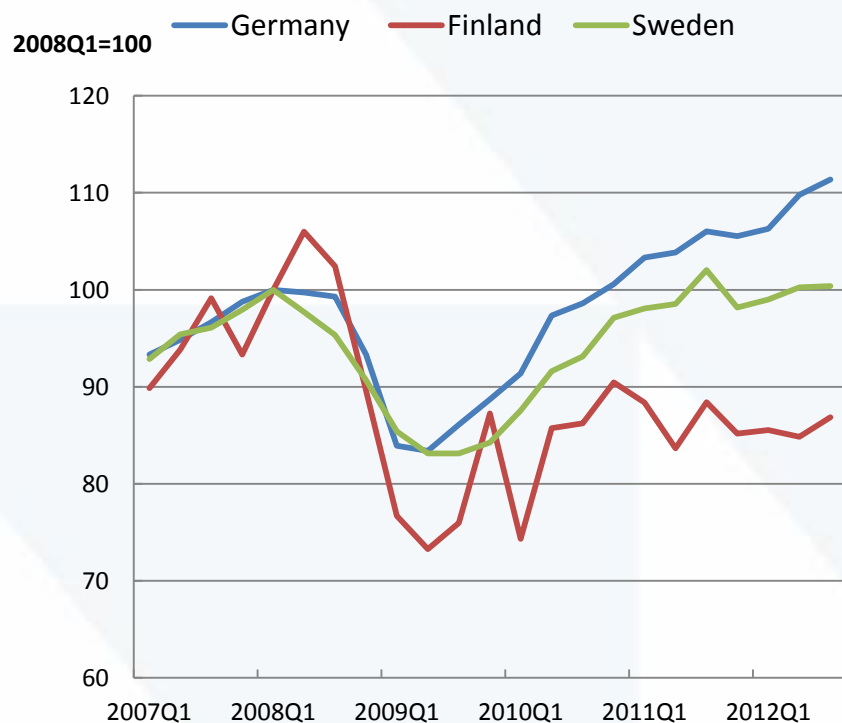
Suomi pudonnut Ruotsin ja Saksan kelkasta

Eräiden maiden kokonaistuotanto

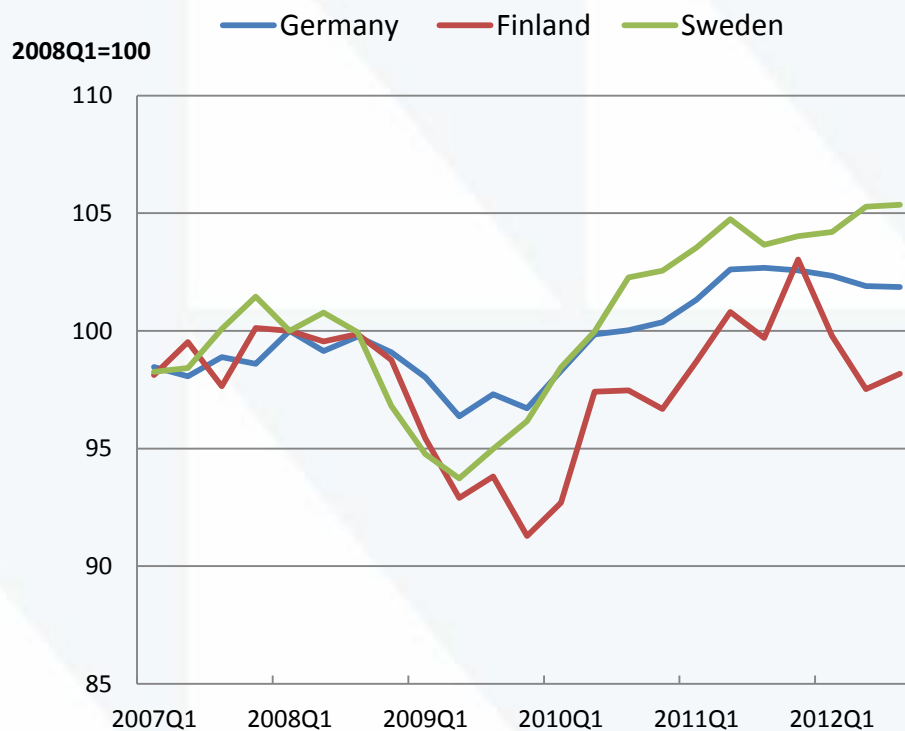

Viennin heikkous tuotannon matelun taustalla

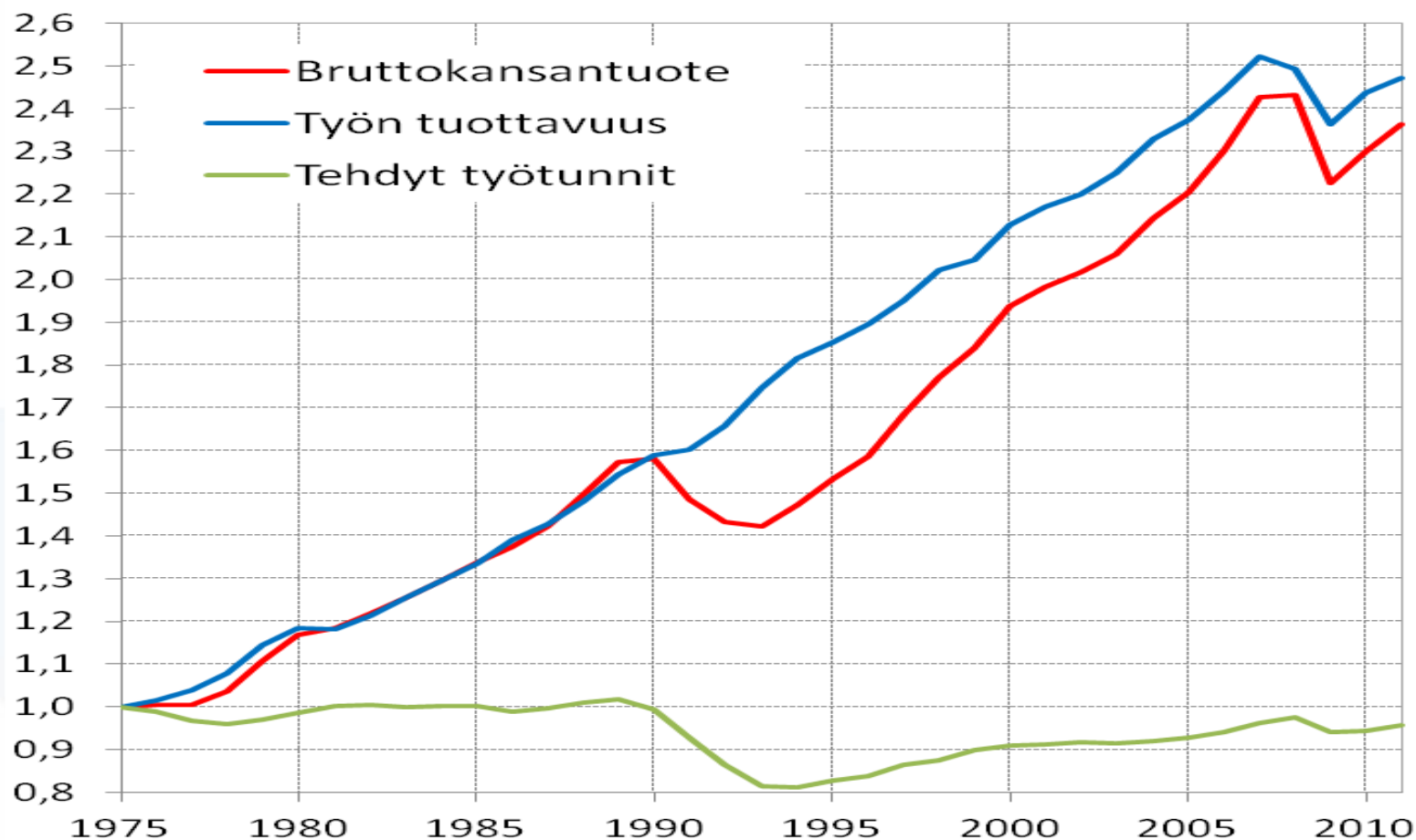
Tavaroiden ja palvelusten vienti

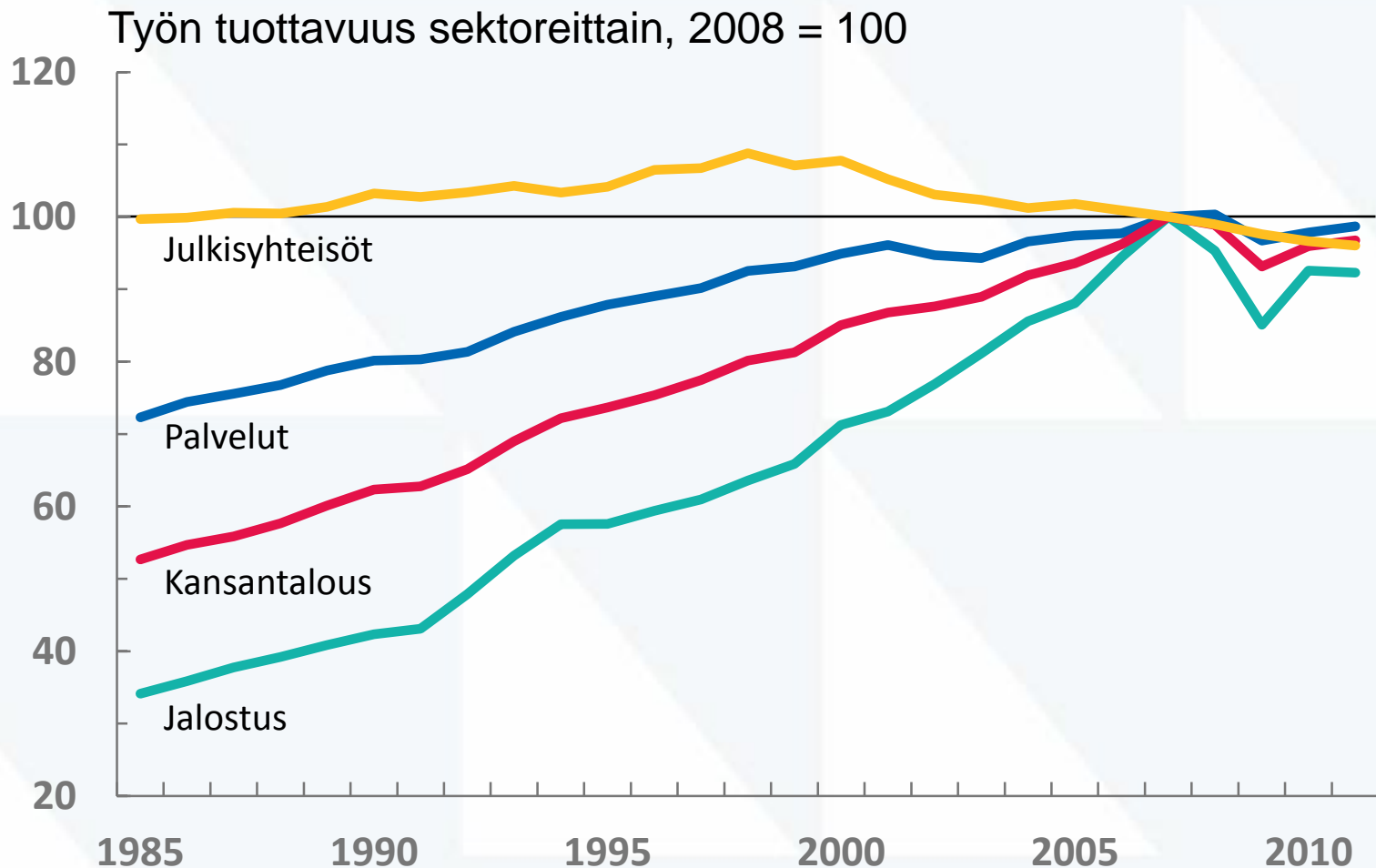
Kotimainen kysyntä

Nykyinen kasvun notkahdus ensi sijassa tuottavuusongelma

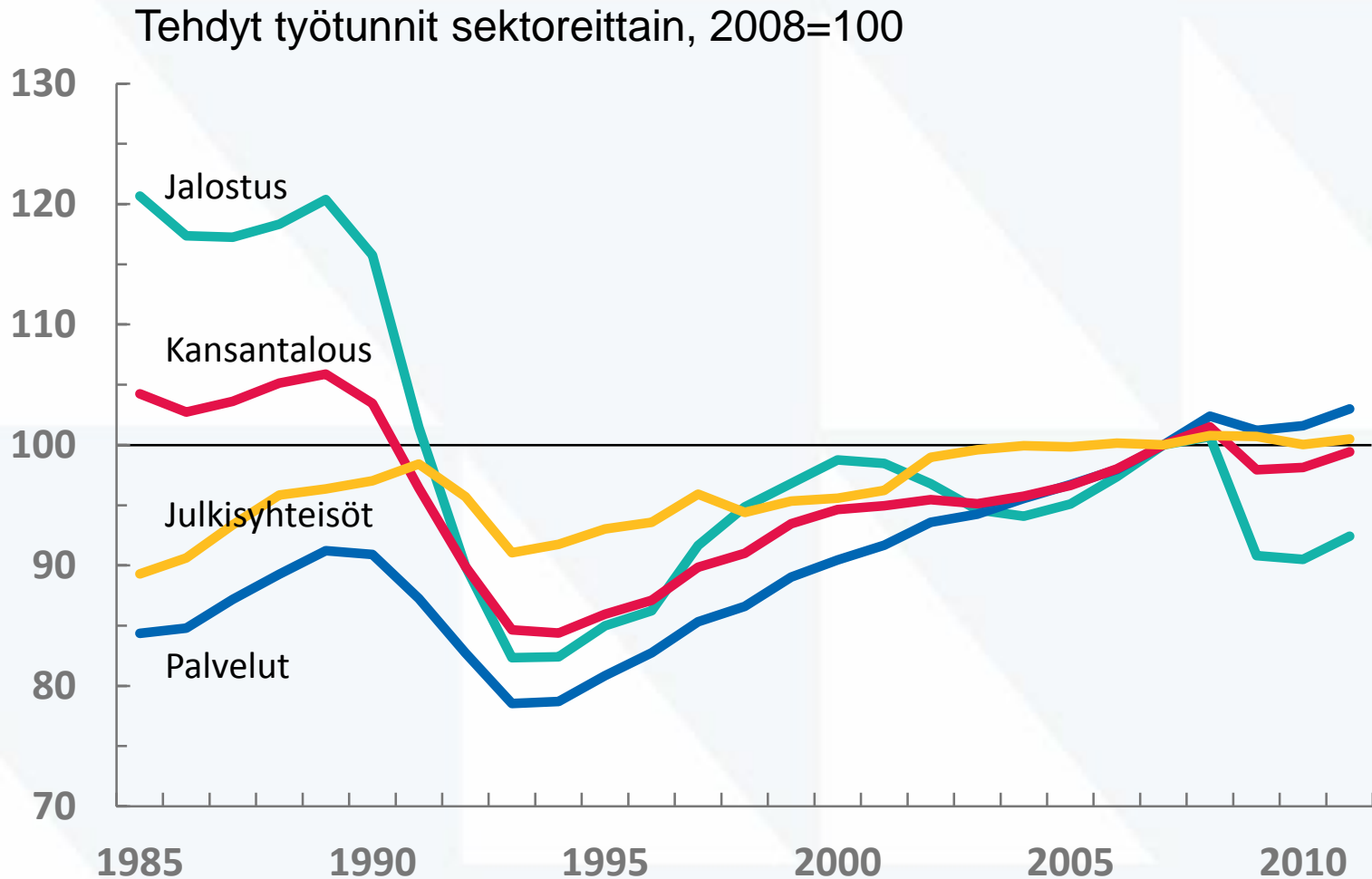

Työn tuottavuus ja työtunnit laskeneet erityisesti jalostussektorilla

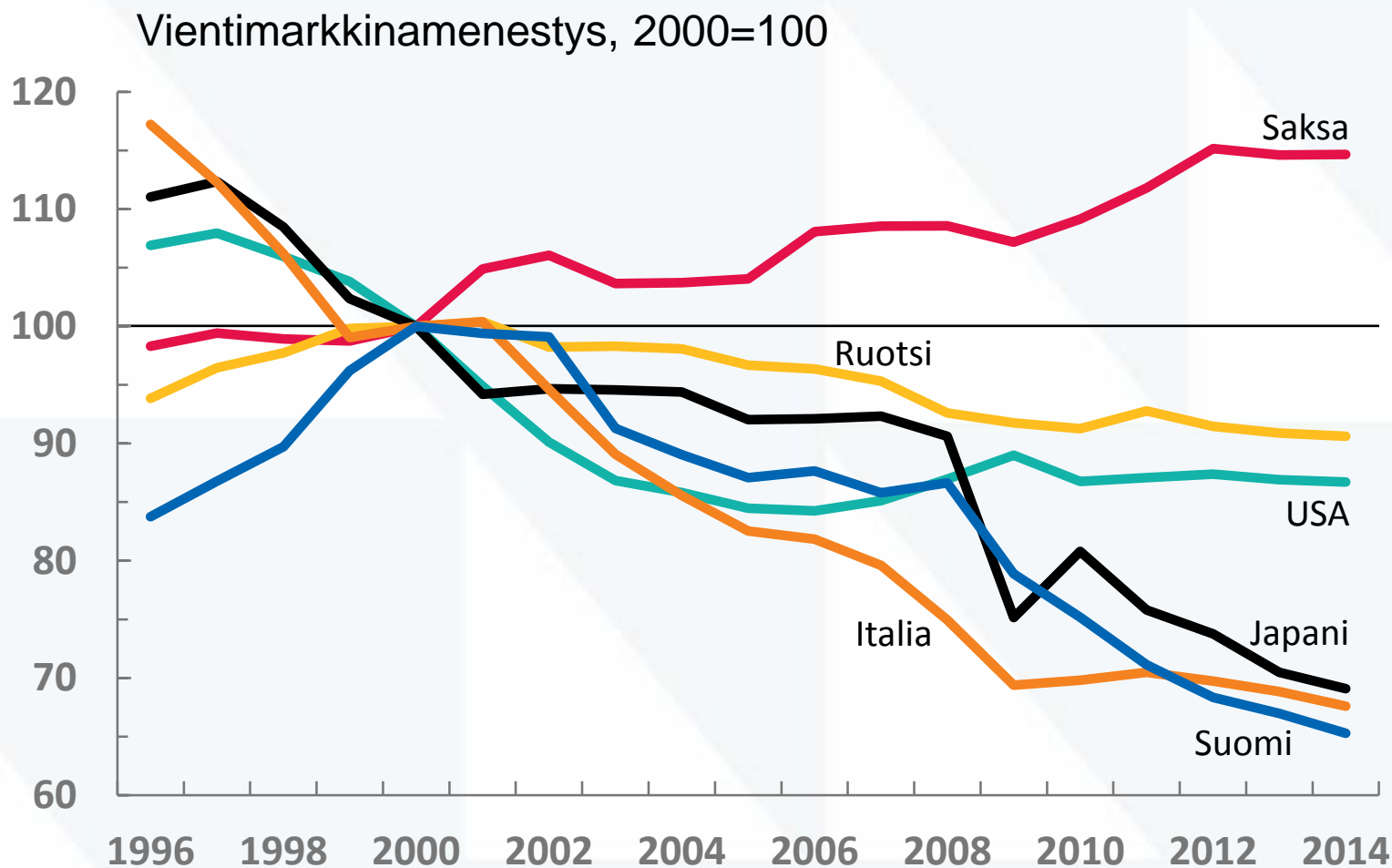

Lähde: Kansantalouden tilinpito.

Työn tuottavuus ja työtunnit laskeneet erityisesti jalostussektorilla

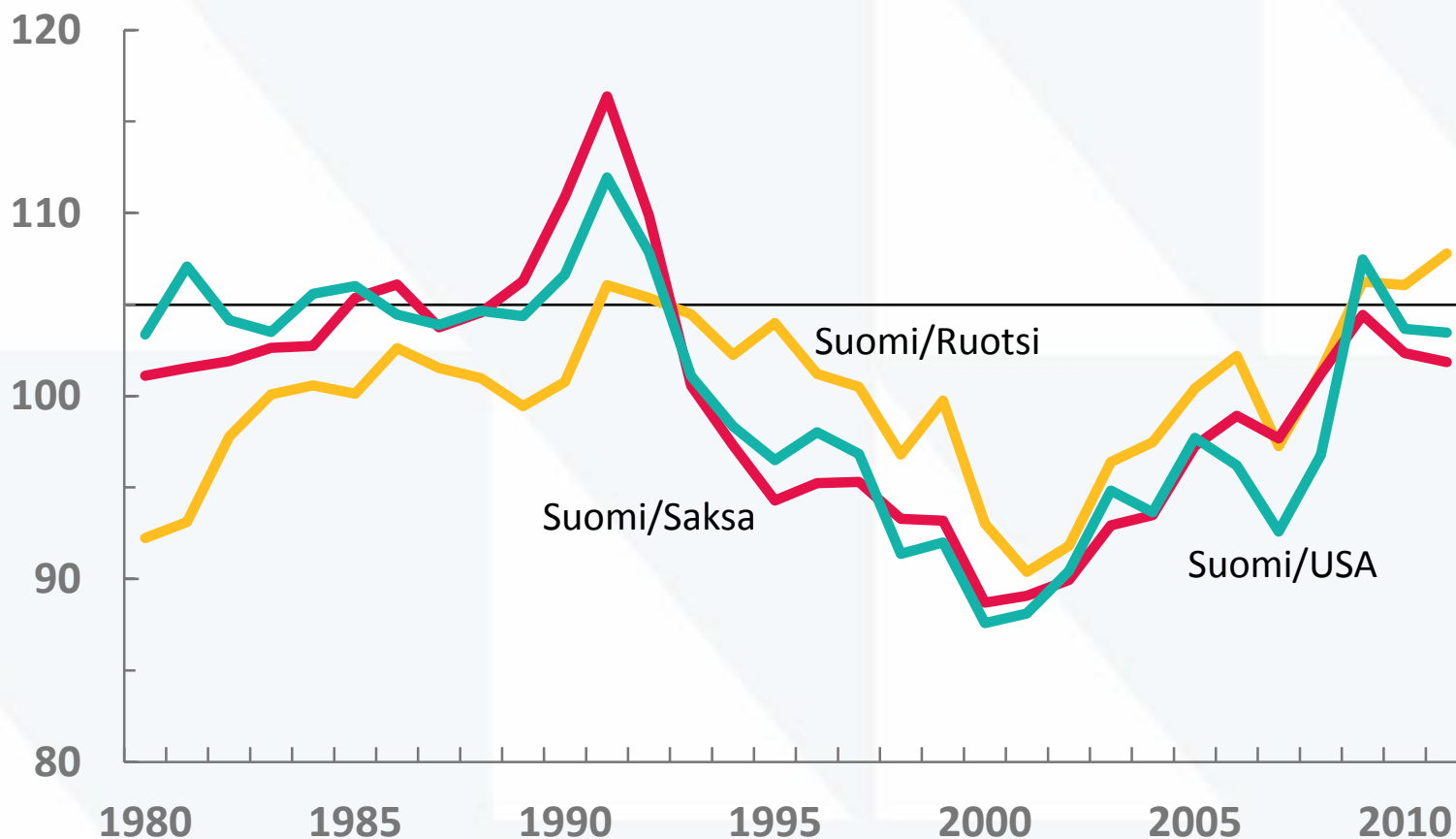
Suomi on menettänyt vientimarkkina-osuuksia 2000-luvun alusta lähtien

Lähde: OECD.

Yrityssektorin kilpailukyky on melkein samassa tilanteessa kuin 1990-luvun alussa

Suhteellinen reaalin yksikkötyökustannus yrityssektorilla, kaikkien vuosien keskiarvo = 100

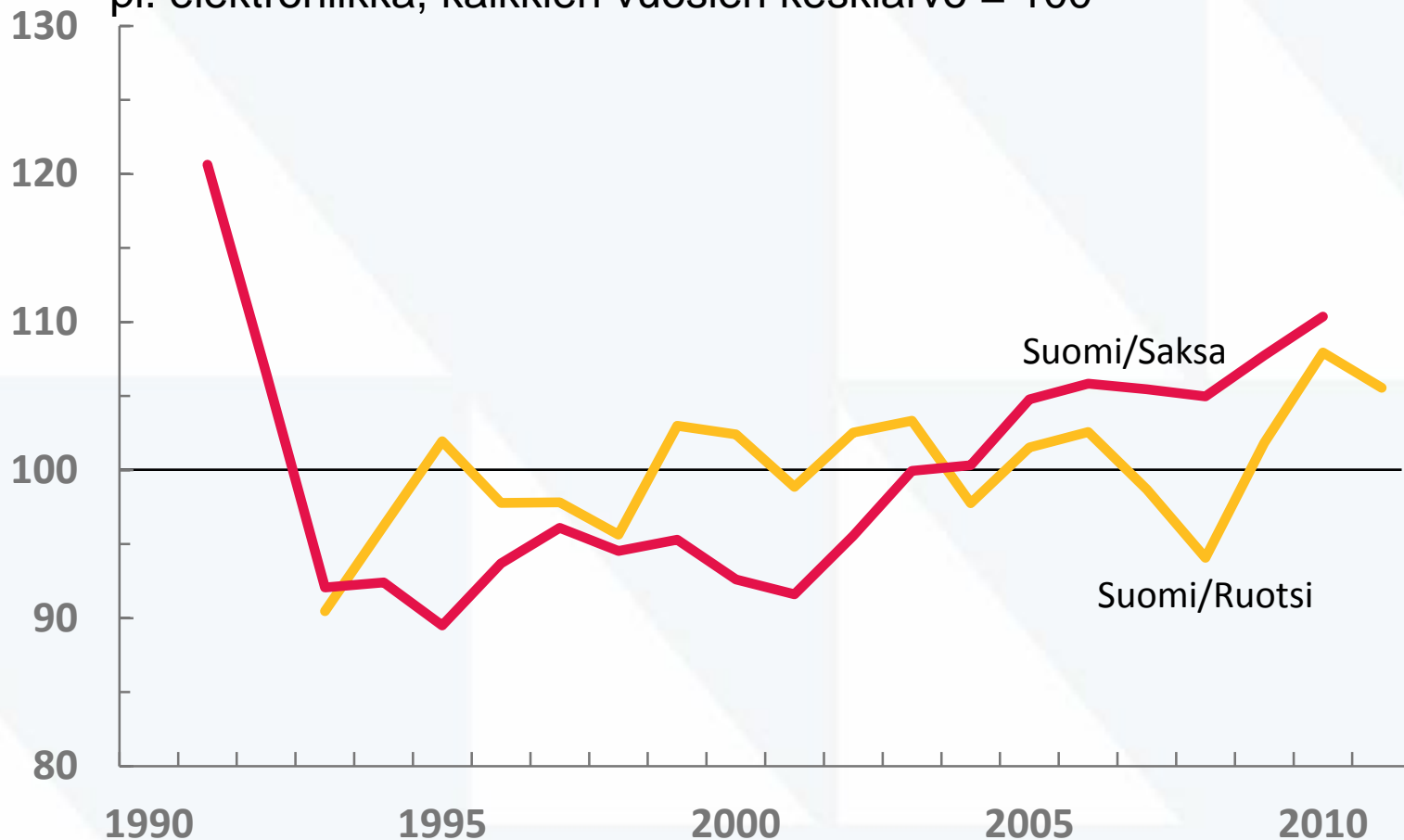

Lähde: OECD, Eurostat ja BLS.

Muistioita hallitukselle 2013. Luku 2.3, kuvio 2.

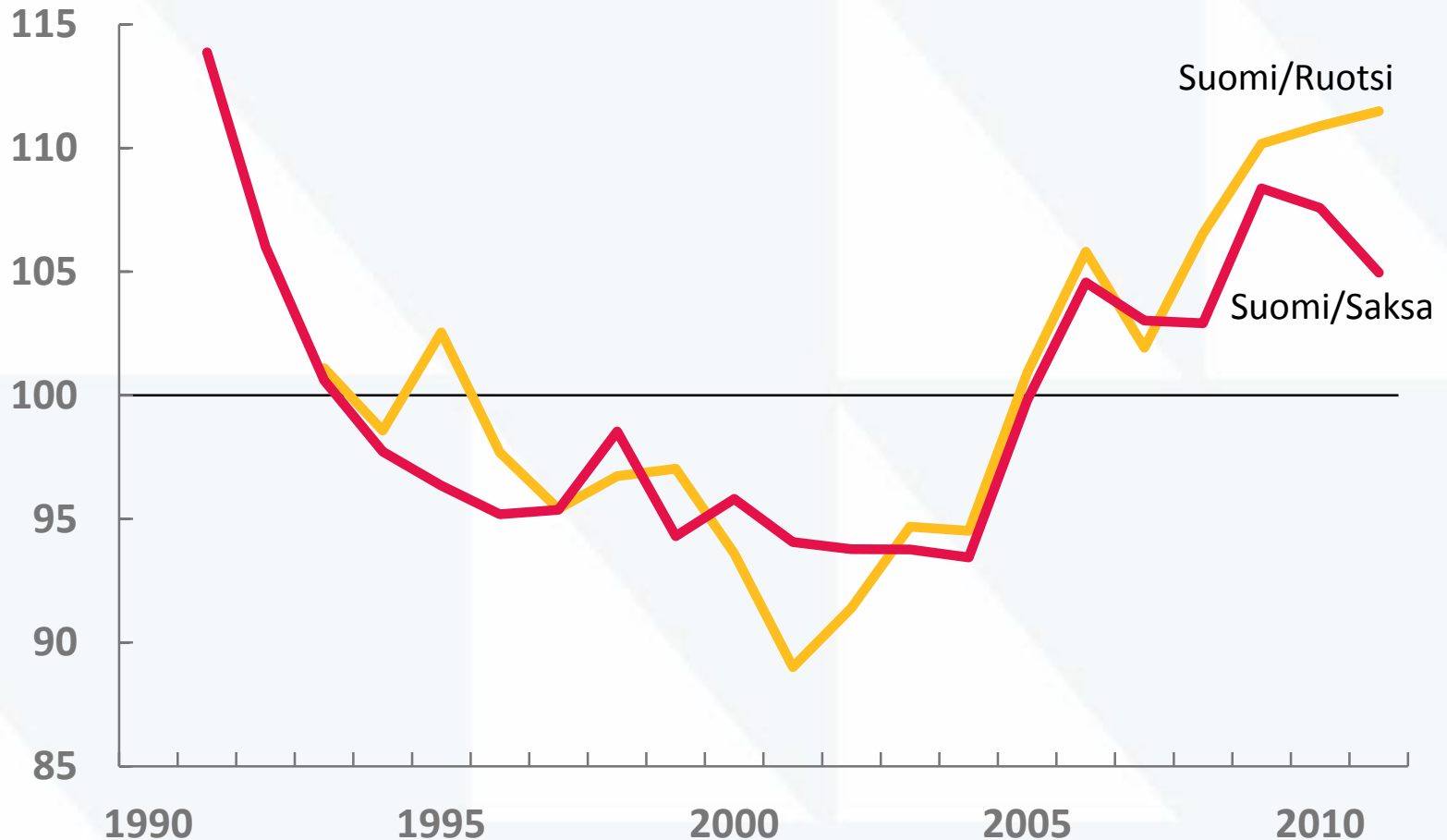
Suomen kilpailukyky on heikentynyt myös elektroniikkateollisuuden ulkopuolisessa teollisuudessa

Suhteellinen reaalin yksikkötyökustannus tehdasteollisuudessa pl. elektroniikka, kaikkien vuosien keskiarvo = 100

... ja yksityisissä palveluissa

Suhteellinen reaaliyksikkötyökustannus yksityisissä palveluissa, kaikkien vuosien keskiarvo = 100

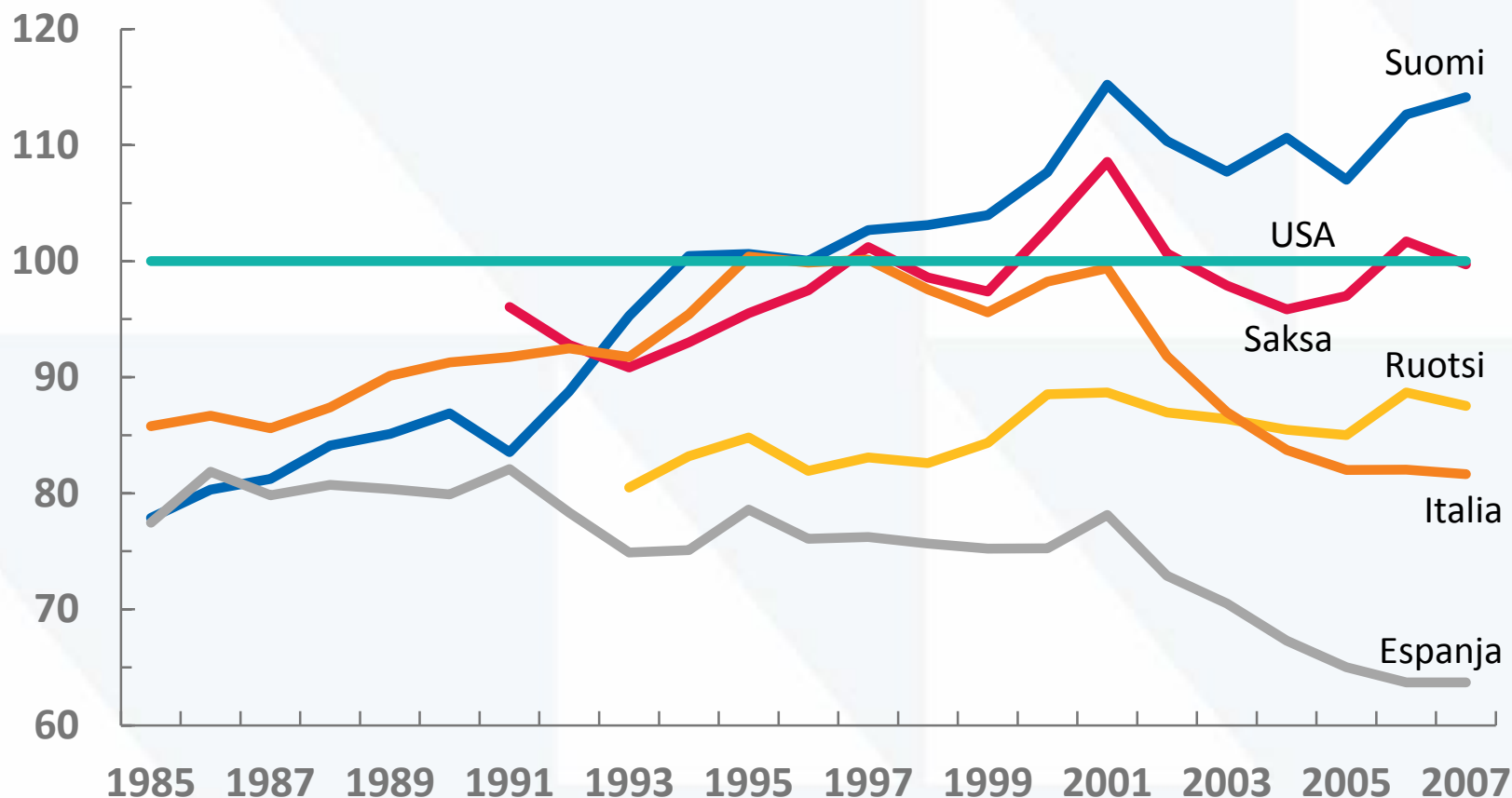

Pidemmän ajan kilpailukykyedellytykset hyvät

- Toimivat instituutiot
 - Hyvä koulutustaso
 - Tuntuvat innovaatiopanostukset
 - Hyvät tuottavuussaavutukset ennen kriisiä
-
- Mutta: hyvä menestys kk-mittauksissa ei ennusta kasvua

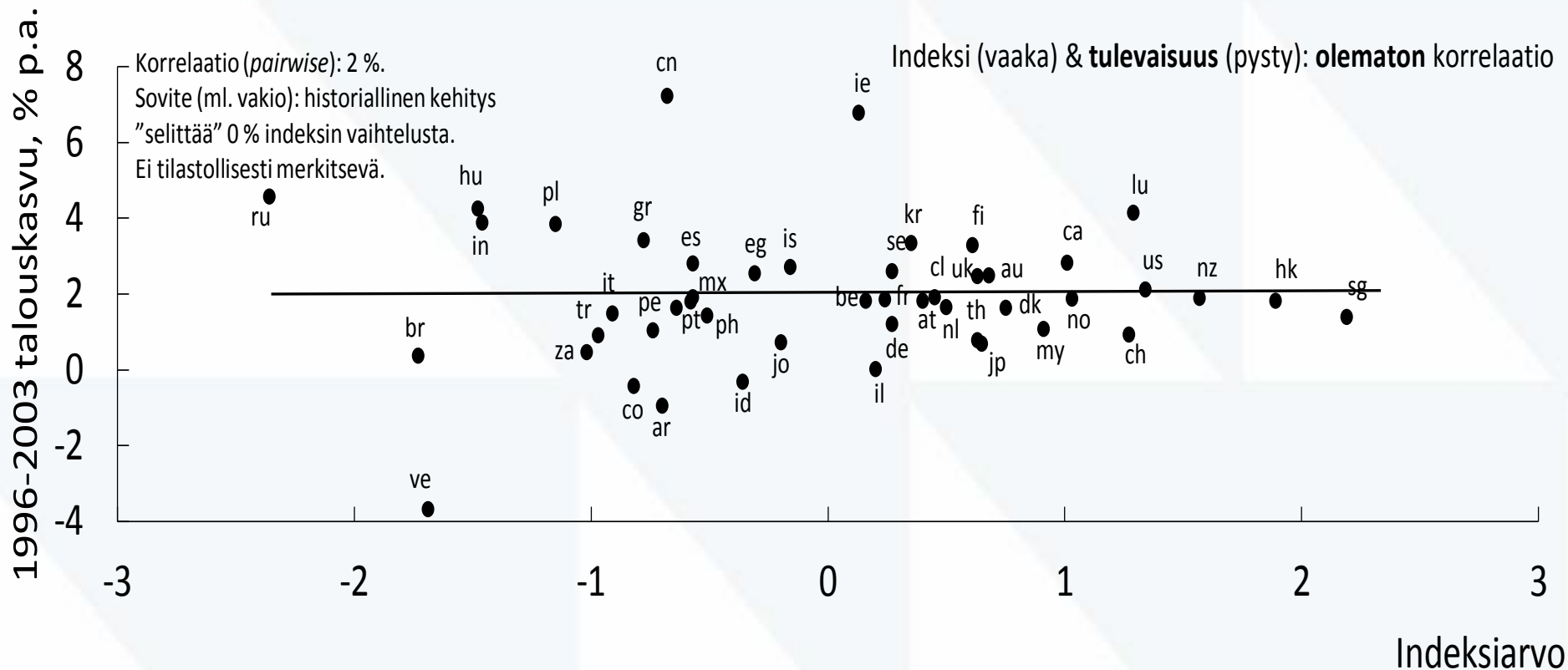
Rakenteellinen kilpailukyky on näkynyt teollisuuden tuottavuudessa myös Nokia-klusterin ulkopuolella

Kokonaistuottavuus teollisuudessa pl. Elektroniikka, USA = 100

Kilpailukykyindeksit eivät kuitenkaan ennusta tulevaa kasvua

WEF 1996 indeksi-arvon yhteys tulevaan talouskasvuun (1996-2003 reaalin BKT per cap. kasvu, % p.a.)

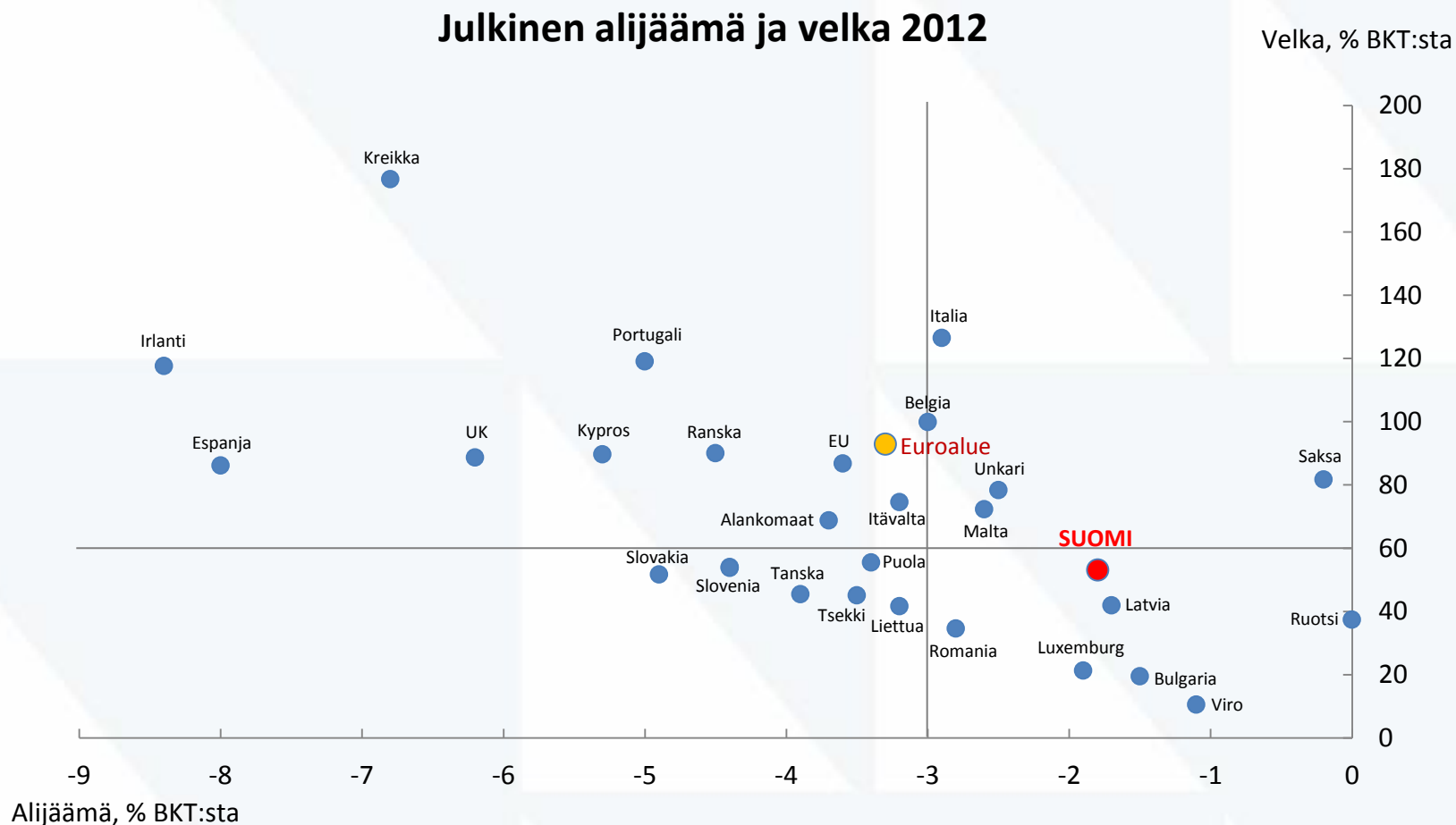

Lähde: Rouvinen (2005). Vaurauden lähteet – Kilpailukyky, talouskasvu vai molemmat? Teokessa Hyytinen & Rouvinen (toim.), *Mistä talouskasvu syntyy?* (sivut 31-48). Taloustieto (ETLA B 214). Kuvion 2.1 alaosa.

Julkisen talouden ongelma

- Lyhyen aikavälin ongelma ei ylivoimainen: Suomi saa velkaa halvalla
- Pitkän ajan kestävyysongelma kuitenkin vakava
- Kaksi tärkeää asiaa: työllisyysaste ja julkisesti rahoitetun tuotannon tehokkuus
- Työllisyysaste ei nousemassa nykypolitiikalla riittävästi; suurin potentiaali ikäryhmässä 55+
- Julkisen palvelutuotannon uudistaminen hyytymässä

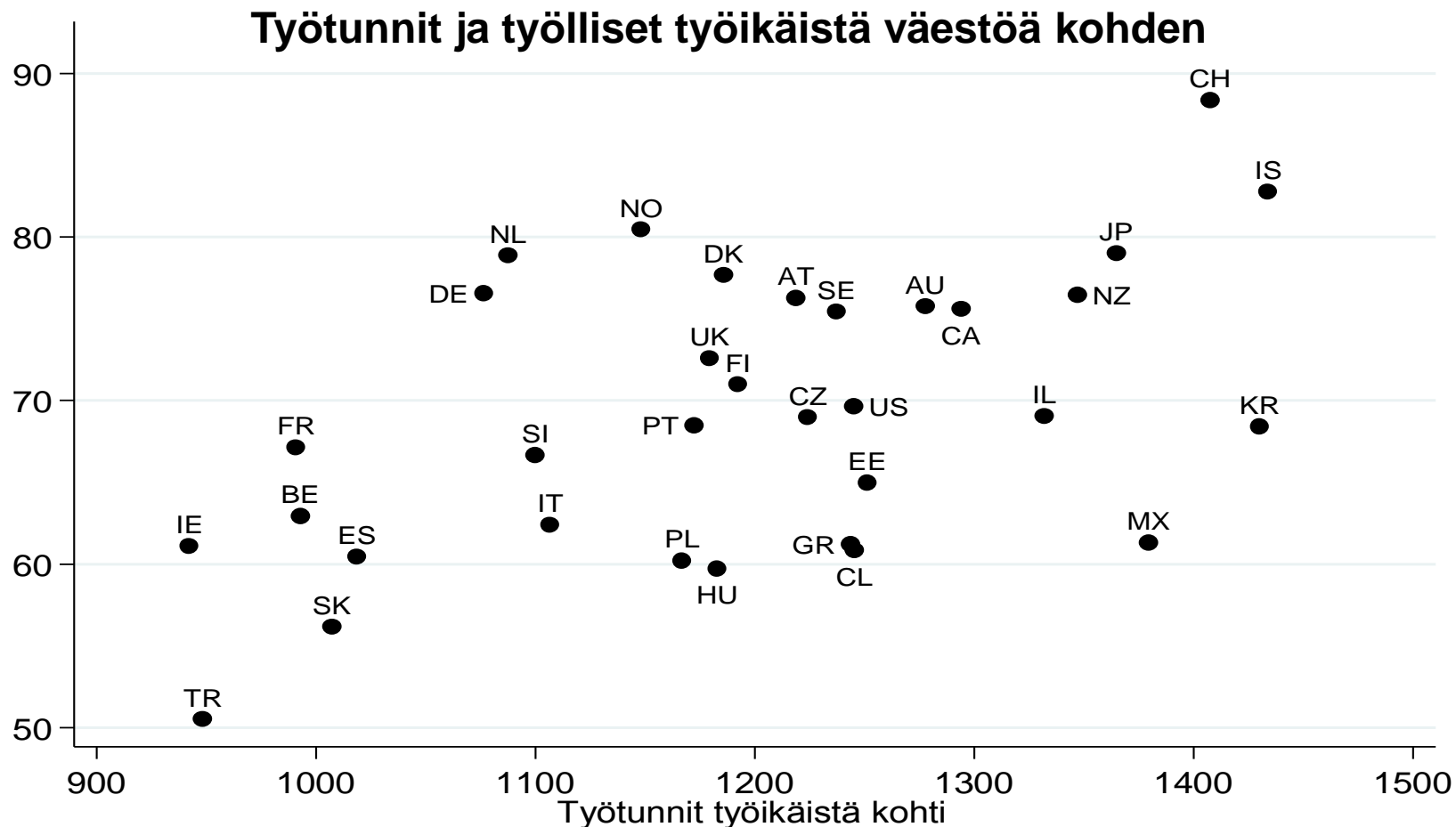
Suomi EU:n parhaimmista julkisen alijäämän ja velan suhteen

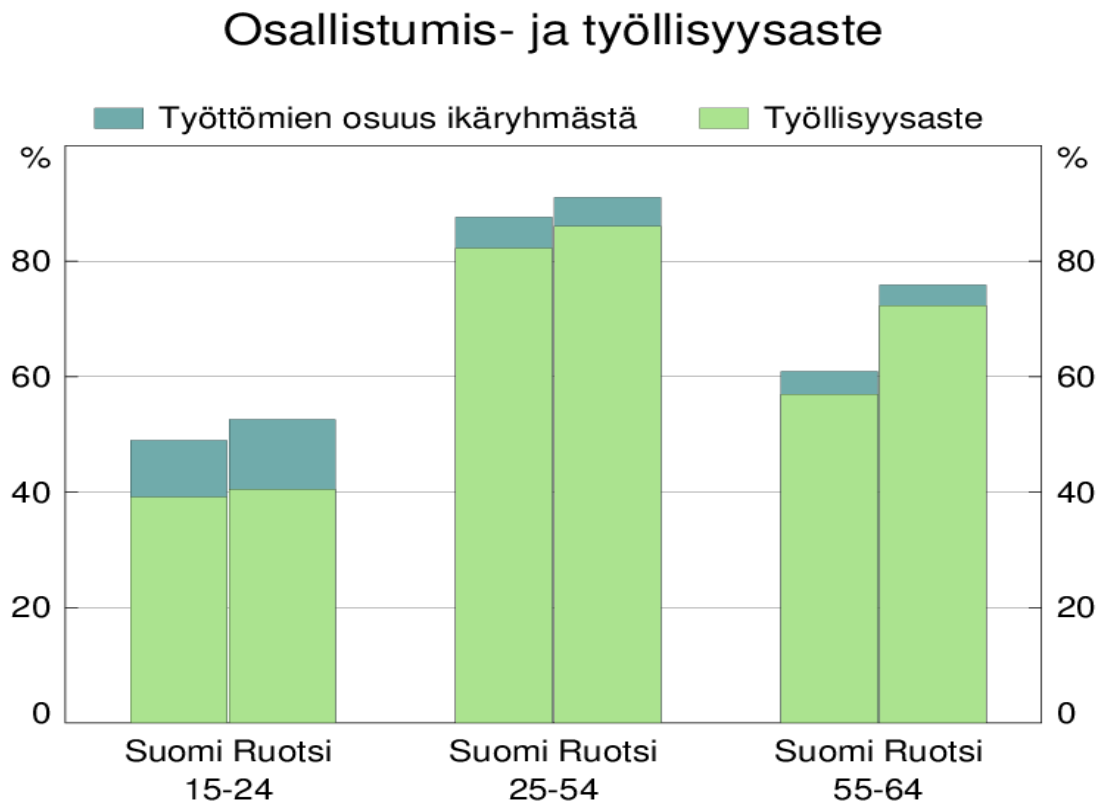
Kestävyyssvaje kiistaton, mutta suuruus epävarma

- Komissio 2012 5,8 %
- Suomen Pankki 2012 4,0 %
- Valtiovarainministeriö 2012 3,5 %
- ETLA (2013)
 - Hyvä vaihtoehto, keskiarvo 1,0 %
(25 % todennäköisyydellä yli 2 %)
 - Huono vaihtoehto, keskiarvo 2,5 %
(25 % todennäköisyydellä yli 3,5 %)

Työpanos keskinkertainen työikäiseen väestöön suhteutettuna

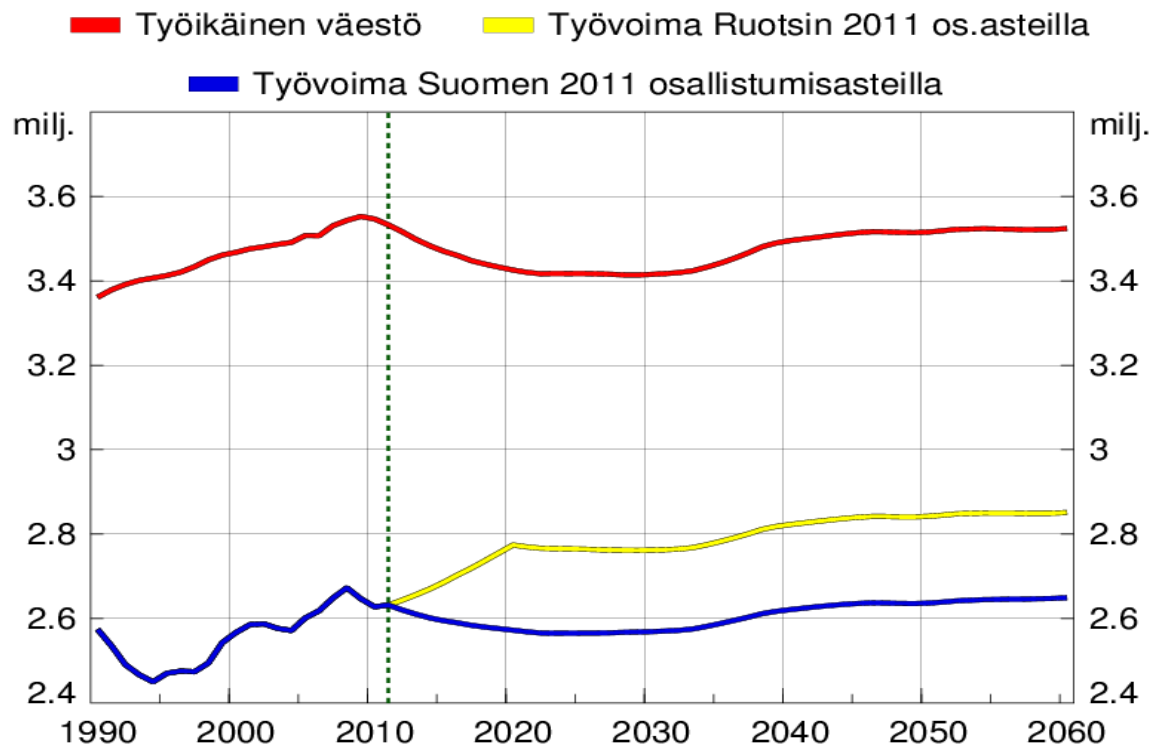
Suomen osallistumis- ja työllisyysasteet Ruotsia heikompia kaikissa ikäryhmissä, eniten yli 55 v. -ryhmässä

ETLA 19.10.2012

Ruotsin osallistumisasteilla työvoima olisi noin 200 000 suurempi, mikä riittäisi työvoiman kasvuun ikääntymisestä huolimatta

Työkäinen väestö ja työvoima

ETLA 18.10.2012

Julkisen palvelutuotannon uudistaminen hyytymässä

- Kuntauudistus ei yksin ratkaisu
 - Voi helpottaa maa- ja liikennepolitiikkaa yms. keskusalueilla
 - Mutta ei kaavaillussa mittaluokassa paranna tehokkuutta merkittävästi
- Sote-uudistus ajautunut hyvin sekavaksi ja uhkaa romuttaa edes kohtuullisesti toimivan osan (SH-piirit)
- Julkiselle tuottamiselle annetaan etusija, kilpailun edut sivuuttaen

Asiat eivät korjaudu itsestään

- Vientimarkkinoilta ei odotettavissa merkittävää vetoapua
- Menetetty tuotanto ei palaa takaisin automaattisesti, korvaava tuotanto vaatii kilpailukykyä ja voimavarojen kohdentumista uusiin käyttöihin
- Työllisyysaste ei ole ilman uusia toimia nousemassa merkittävästi
- Julkisen talouden tehostaminen ei etene tehdyillä ja vireillä olevilla suunnitelmilla

Politiikkalinjausten lähtökohta

- Ei perustetta fipo-kiristykselle, jos valmiutta parantaa kestävyyttä rakenteellisin toimin
- Mutta jos rakennetoimista ei pystytä päättämään, turvallisinta leikata menoja velka/BKT-suhteen taittamiseksi.
- Kasvun vahvistamisessa tuottavuuden kohentaminen avainasia, mutta vie aikaa
- Tämän vuoksi palkkamaltti välttämätön lähivuosina

Palkanmuodostus

- Yleiskorotuksen nollan tuntumaan pariaksi vuodeksi
- Ala-, yritys- ja yksilökohtaista joustoa
- Vientialat sopimussaattueen kärkeen

Veropolitiikka

- Yhteisöveron alennus 20 prosenttiin 2015 mennessä
- Rahoitus ALV:n (alennettujen kantojen) ja kiinteistöverojen nostolla
- Sitoutuminen kokonaisuudistukseen Hetemäen työryhmän esitysten pohjalta seuraavan hallituskauden alussa

Elinkeinopolitiikka

- Innovaatioiden ja tuottavuutta lisäävän rakennemuutoksen tukeminen päätavoite
- Vältettävä vanhan pönkittämistä ja valikointia
- Kohdennetut määräaikaiset tuet (ml. verotuet) arvioitava ennen jatkoa
- Tehottomiksi arvioidut tuet lopetettava; vapautuvat voimavarat yhteisöveron alentamiseen, tutkimukseen ja kasvua tukevaan infraan
- Terveen kilpailun ohjelmaan lisäpuhtia

Eläkepolitiikka

- Heti: päätös vanhuuseläkkeelle siirtymisen ”normi-iän” asteittaisesta nostamisesta
- Valmisteluun kuluvalle hallituskaudella tehtävää päätöstä varten:
 - Vanhuuseläkejärjestelmän uudistamisen yksityiskohdat
 - Varhaisreittien rajoittaminen
 - Eläkemaksun nosto ja mahdollinen maksukatto ynnä menettelytavat, jos maksu ei riitä
- Kysynnän varmistamisessa palkkajoustavuus tärkeä asia

Julkisen sektorin uudistus

- Kuntauudistus toteutettava tavalla, joka tukee (saatavissa olevien) hyötyjen realisoitumista
 - Kasvukeskusalueiden rakenteet keskeisiä
 - Tehokkuutta estävät rajoitukset pois, esim. 5-vuoden irtisanomiskarenssi
- Sote-uudistuksessa uusi lähtö
 - Selkeä väliporras ainakin terveydenhuollon järjestämiseksi, tarvittaessa jopa verotusoikeudella
 - Yksityinen tuotanto samalle viivalle julkisen sektorin oman tuotannon kanssa

Lopuksi

- Kasvuongelma: lyhyt ja keskipitkä aikaväli
- Julkisen talouden ongelma: pitkä aikaväli

- Päätöksiä tarvitaan kummassakin heti
 - Kasvun saamiseksi liikkeelle; hallituksen vaikutusvalta välillistä, hidasta
 - Julkistalouden kestävyuden vahvistamiseksi ilman välittömiä leikkauksia; vaikutusvalta suurempi

- Tehtävä haastava, mutta ei historian ja muiden maiden kokemuksen valossa ylivoimainen